

Egy erényes információs társadalom és a statisztika

Várhatjuk-e hogy az országok, nemzetek versenyében helytálljunk, ha nem teszünk meg mindent magunk is annak érdekében, hogy képesek legyünk a helytállásra? Az emberiség történetének sok évszázada azt mutatja, hogy – kedvező külső feltételek esetén – a jobb, felkészültebb, az erényesebb társadalmaknak nagyobb esélye van a helytállásra és a felemelkedésre, mint azoknak, amelyekről ez nem mondható el. Országunk boldogulása – a mi részünkről - attól, függ, mely értékeket és ezekhez mely erényeket választjuk, fogadjuk el magunkénak a mai legfőbb erény, a másság, mindenféle másság korlátlan és kétségbevonhatatlan tisztelete helyett.

Az, hogy valamely erényekkel ki milyen mértékben rendelkezik, a genetikai tudomány mai állása szerint elsősorban nem születés, hanem neveltetés kérdése.

Miért ne tűzhetné ez az ország, elsősorban először a hangadó és döntéshozó elit és annak törvényhozása, maga elé célul, hogy *jobb* legyen.

És az ország törvényhozása, hogy segítse az ország lakóit, a különféle közösségeket, a nemzet tagjait saját tökéletesedésükben, erényesebbé, erényessé válásukban?

Történelmileg belátható időszakon belül, egy-két választási ciklus, egy évtized alatt más országok tapasztalatai szerint

- csökkenthető a dohányzás,
- csökkenthető a bűnözés,
- csökkenthető az alkoholizmus,
- javítható a takarékoság,
- növelhető a fegyelem, stb.

Az erényes társadalomban az erényes életmód az ezt az életmódot folytató számára is meghozza a hasznát, a szorgalmas, tudásra szomjas, gyermekszerető, hagyománytisztelő, takarékos, mértékletes, fegyelmezett, energikus, határozott, tájékozott, bátor, egymást segítő személyek több erényt, vagyont, jövedelmet képesek felhalmozni, gazdagodnak.

Egy olyan közösség, amely a fenti értelemben erényesedik, előnyökhöz jut egy olyan közösséggel szemben, amely erényeit veszti, ezért megéri erényesedni. Az erényesedés társadalmi hatását másrésztől úgy lehetne megítélni, hogy megvizsgáljuk, minek a rovására fordított a népesség több időt az erényes életmódot jelző tevékenységekre.

Más kérdés hogy az ország társadalmi berendezkedése, az emberek életmódja, végső soron nézeteik, értékeik ma mennyiben engedik meg vagy különösen mennyire honorálják az erényes életet, és milyen mértékű és jellegű többlet, előnyhöz juttathatja az országot az erényesedés?

Lehetőségek:

- *meglévő erények jobb kiaknázása*: olyan körülmények teremtése, amikor az egyén és a közösségek meglévő erényei, a szorgalom, a helyi közösségek és a nemzet összefogása, a hazaszeretet a mértékletesség, valamiben automatikusan megtérül, érzékelhető többletet, előnyt biztosít valamilyen téren az egyén és a népesség számára.
- *meglévő erények fejlesztése*: Egy olyan országban, ahol az elit, és ezért az egész ország korrump, . ilyen eszköz lehet például a radikális szigorítás a BTK gazdasági bűncselekményeire.

Erényeink fejlesztésének eszköze lehet az infokommunikációs törvénykezés is. Magyarország, egy – elvben - szuverén állam népessége eldöntheti, hogy saját maga érdekében elősegíti saját maga erényesedését. Ki tilthatná meg azt, hogy az ország az információtechnológia új vívmányait ne más, hanem az ország erényesedése érdekében hasznosítsa? Az ország és a nemzet felemelkedését úgy próbáljuk előmozdítani, hogy törvényhozásunkat olyan információs törvénykezésre ösztönözzük, amely az embereket az „e-befogadás”, minél több infokommunikációs szolgáltatás fogyasztása helyett, a hagyományos értékek szerint definiált erényesedés, a tökéletesedés irányába mozdítja.

Miért és még meddig kell eltérnie a magyar államnak, hogy az alkohol-, és kábítószer-fogyasztás, az erőszak az iskolai nevelő munka aláhanyatlása, a kereskedelmi televízió-adók reklámbevétel-növelő magatartása miatt soha nem látott mértékűre növekedjék?

Egy ilyen, a népesség meglévő erényeinek jobb kiaknázására, a belső erőforrások mozgósítására és a népesség erényeinek fejlesztésére irányuló országépítő munka egyik eleme az, hogy, hogy mindenkor tudjuk, hol tartunk és hova haladunk. Azt, hogy egy társadalom egyáltalán erényes-e, hogy erényesebb-e ma, mint tegnap, vagy két társadalom közül melyik erényesebb, mai, megfigyelt társadalmunkban statisztikai adatokra támaszkodva is meg kellene kísérelni megállapítani. Ne csak – más országokhoz hasonlóan - a sajtó az ország előrejutását kevésbé befolyásoló szabadságát, vagy a korrupciós fertőzöttséget mérjük, hanem – az európai országok zömétől eltérően – a mi országunk, a mi nemzetünk előrejutását valóban közvetlenül befolyásoló tényezőket is.

A hivatalos statisztika évtizedes, helyenként kifinomultan zseniális, helyenként robusztus, helyenként idejétmúlt és kiüresedett tartalmú adatgyűjtési rendszere, vagy az EUROSTAT Brüsszel érdekeinek megfelelően tervezett statisztikai azonban nem engedik meg, hogy kizárólag ezekből a forrásból akár csak hozzávetőleges választ is kapjunk az első mondatban feltett kérdésekre. Nemzetünk, országunk erényességének statisztikai mérése közvetlen megkérdezéssel sem oldható meg. Feltételezem, hogy a munkaszeretet mérése során sokan, akik például valóban szeretnek dolgozni, a társadalmi közszellem hatására ezt a rákérdezésnél letagadnák, és akadnának olyanok is, akik szorgalmas munkásnak vallanák magukat, bár ennek az ellenkezője lenne igaz. Bár a szociológusok, a véleménykutatók kérdezéstechnológiája révén ezek a hatások csökkenthetők lennének, mégis inkább ajánlatos lenne ezeken kívül vagy ezek előtt a tények vizsgálatára támaszkodni. Ezzel egyidejűleg nem kevésbé fontos az emberek saját erényeikre és mások erényeire vonatkozó véleményének, annak a megismerése, hogy az emberek különböző csoportjainak mi a véleménye erényeik és életük összefüggéseiről. Ezeket a vizsgálatokat a nagy nyilvánosság elé kellene tárni, eszmecserét kezdeményezni és a témát felszínen tartva elősegíteni a nézetek tisztázódását.

Meg tudjuk-e válaszolni kérdéseinket különböző más, közvetett adatforrások együttesére támaszkodva? Vegyük sorra erényeink közül azokat, amelyek – feltételezésem szerint - a magyar népesség nagy többsége szerint erények és egyértelműen feltételezhető vagy

bizonyított a nemzetgazdasági kihatásuk. Hogy elsősorban, másodsorban, harmadsorban mely erényekre, melyek fejlesztésére van szükségünk, vitákban kellene eldöntenünk.

A munkaszeretet

minden kétség kívül a nemzetgazdasági szempontból legfontosabb erények egyike. Első megközelítésben a munkaszeretet mérésére alkalmas a munkával töltött idő mennyisége. Ez az időmérleg felvételekben nemzetközileg egyeztetett módszerrel mért adat. Magyarországon a népesség többségének van lehetősége munkahelyén kívüli munkavégzésre is. Itt kellene számbavenni nemcsak a másodállást, hanem a ház körüli munkákat, javítást, kiskerti munkákat, sőt a hétfégi házban végzett fenntartást is. Mindezeket időmérleg felvételekből lehetne megállapítani, és nemzetközi összehasonlításban elemezni.

A munkaidő azonban mindenféle munka ideje, és távolról sem biztos, hogy aki sokat dolgozik, az munkaszerető, csak az valószínűsíthető, hogy aki keveset, vagy semmit, az nem, hiszen valamilyen, akár nemfizető munkát a munkaszerető ember mindig keres és talál magának. A munka szerepe továbbá az egyén életében változik, gyermek-, és időskorban az ember lassú és fáradékony, amit egy előregedő országban korrekcióba kellene venni.

Mondhatnánk azt is, hogy a munkával töltött idő természetesen eleve csak akkor lehet alkalmas a munkaszeretet mérésére, ha az adott országban a minimális szükségletek fedezéséhez nincs szükség a természetes biológiai szükségleteken felül fennmaradó valamennyi idő ledolgozására, hiszen ebben az esetben a munkaszeretet helyett parancsoló kényszerről van szó. Tudjuk viszont, hogy egyes országokban még az igen nagy nyomorúság sem viszi rá az ott élőket az intenzív munkára, tehát mégis inkább azt kellene vizsgálni, hogy a ledolgozott munkaidőt a népesség miért vállalja, melyek azok a tényezők, amelyek a munkaszereteten kívül a munka tartamát meghatározzák. Ehhez hasonló vizsgálatokra korábban már sor került.

Nemzetközi összehasonlításban a magyarok korábban munkaszeretőnek bizonyultak. Az elmúlt évtized folyamatait azonban e tekintetben is érdemes lenne jobban szemügyre venni az országon belül, korcsoportonként, etnikumonként és települési vagy még kisebb egységenként. Kérdésünk nyilván az, hogy ha a népesség munkaszeretete valamilyen mértékben javulna, milyen nemzetgazdasági kihatásai lehetnének ennek és hogyan lehetne előre jelezni e hatásokat. Nyilvánvaló például, hogy a munkaidőn túli, nem fizetett munka révén is érték keletkezik, például kiadható hétfégi házak, amelyeket virágos kiskertjeik tesznek kiadhatóvá. Az időmérleg összesített munkaidőadataiból piaci munkaidő-árakkal számítva elvben becslést lehetne tenni e munka értékére. Egy ilyen eljárás gyengéire jól rámutat az SNA kézikönyv.

Másrészt a munkavégzés nemzetgazdasági hatásait a mai nemzetközi összehasonlítási gyakorlat szerint jelenleg eleve aligha lehet számba venni. Az a számbavételi rendszer amely tízszeres értéken számolja az Ausztriában végzett munkát, még akkor is ha az nem Ausztriában értékesül, megfordítva, tizedannyira értékeli a magyarországi munkát, egyszerűen nem alkalmas objektív gazdasági értékérésekre, mint a pénzverés történetében csökkentett ezüsttartalommal kibocsátott vagy rézpénzek a középkor évszázadaiban.

Az emberszeretet

A filantrópia a karitatív tevékenységekben, adományozásban, szegény sorsúak segítésében, önkéntes ingyenes véradásban és egy sor más tevékenységben lenne kimutatható statisztikailag. Az emberszeretet gyakorlása ingyen végzett szabadidős munkatevékenységek és „jövedelemtranszfer” során valósul meg. Teljeskörű számbavételre itt természetesen nem szabad gondolni, de az egy országon belüli indexszámításokhoz elég lehet néhány különböző célú (iszákosmentő, hajléktalansegítő, nyomorenyhítő, gyermeksegítő stb.), nagy, állandó módszerrel dolgozó – és e szervezetek kiforrott állandó, vagy évről évre kis mértékben változó módszerrel dolgoznak - karitatív adománygyűjtő szervezet számai, a Magyar Vöröskereszt vagy az Országos Vérellátó Szolgálat alkalmasan megválasztott adatai. Felhasználhatók lennének a felajánlott 1% összegében bekövetkező változások is, bár tudjuk, hogy ezek az alapítványok gyakran nem is annyira közvetett módon az adományozókat szolgálják. Erre példa az iskolák, egészségügyi intézmények azon alapítványai, amelyek főleg a szülők illetve az ápoltak hozzátartozóinak adományaiból gazdálkodnak. Az elemzéshez, a tendenciák kimutatásához az előzőekben említett életkor stb. szerinti korrekciókat természetesen itt is el kellene végezni.

A családszeretet

mérése nem maradhatna meg a családalapítás, a családok szétesése, valamint a működő családok, ezek számának megfigyelésénél, hanem a családi költségvetésnek a háztartásstatisztikában megfigyelt tételeire és a családok tevékenységének módjaira is ki kellene térnie. A családszeretet vagy annak hiánya makrogazdasági következményeivel a statisztika nem foglalkozik, a nagy család gazdaságilag irracionális felaprózódását, a lakásállomány átalakulását, a családi gazdálkodás megszűnését, a családi tevékenységek kiszerveződését és a társadalmilag szervezett szférába kerülését, a családi munkamegosztás elcsökevényesedését természetes világtrendnek tartja. A statisztika és az állam a különféle családtípusok előnyeinek és hátrányainak kevés figyelmet szentel, nem propagálja a sikeres modelleket, tiszteletben tartva a tájékozatlan, individualizmusra nevelt egyén a társadalmat romlásba döntő szabad döntéseit. A családszeretet vizsgálatánál a felnőtteken kívül, és nem kevésbé a gyerekek családszeretetével is foglalkozni kellene.

A valódi gyermekszeretet

fiatal korban a több gyermek vállalásában, e gyermekek gondos és szerető szülőkénti felnevelésében mutatkozik meg. Idősebb korban a gyermekcélú non-profit szervezetek támogatása, a részvétel a család ifjabb generációinak gyermeknevelésében lehet a mérce egy másik eleme. Egy sor makromutató is kínálkozik az elit gyermekszeretetének mérésére, mint például a gyermekkorúakra fordított költségvetési előirányzatok az összes költségvetési kiadáshoz viszonyítva, figyelembe véve e korosztálynak a népességhez viszonyított lélekszámát. A gyermekszeretet makrogazdasági kihatásaival a statisztika nem foglalkozik, csupán a gyermekszámokéval.

Igazságszeretetének, a lelki tisztaság szeretetének, a büntelenségnek nem önmaga, hanem hiánya lenne mérhető, elsősorban a bűnügyi és bírósági statisztikából célszerűen kiemelt számokkal. Nem lennék meglepve, ha az évszázadokon keresztül igazságtalanságok rendszerébe szorult magyarság sokkal igazságszeretőbb, a kicsinyességig igazságszeretőbb lenne szomszédainál. A bűnözés makrogazdasági hatásaival ugyan foglalkozik a statisztika, ez azonban korántsem áll a közvélemény érdeklődésének középpontjában.

A mértékletesség

a káros szenvedélyek elkerülését, a hasznos szenvedélyek korlátok között tartását jelenti. A mértékletesség nehezebben, könnyebben csak hiánya mérhető. A mértékletesség hiányát az alkoholizmus, a dohányzás, a kábítószerfogyasztás, a szerencsejátékok, a kaszinók, a luxuscikkek forgalma jellemzi. Ezek közül egyesek jól, mások kevésbé mérhetőek. A dohányzás mértéke több forrásból is ismeretes. A szerencsejátékok forgalmára a Szerencsejáték Felügyelet tudhatna adatot gyűjteni és szolgáltatni. Ezek az adatok alkalmasak lehetnének a különböző mértékben és módon káros szenvedélyek elterjedtségének vizsgálatára is. A kábítószer-fogyasztók és fogyasztás mértékére nézve az Ifjúsági Minisztérium és a Rendőrség, valamint a szociális és egészségügyi hálózat gyűjt adatokat.

E tényezők közül egyesek nemzetgazdasági kihatásának mérésére is történtek már kísérletek. Az alkoholizmus az alkoholisták kezeltetésére fordított összegek, a betegállomány és a rövidebb élettartam miatt kiesett munkaidő, a csökkenő munkavégző képesség, szellemi teljesítmény, az alkoholizmussal összefüggő bűnözés miatt jövedelem-kieséshez illetve társadalmilag lényegében szükségtelen fogyasztás miatt egyértelműen káros, s mint azt kimutatták, az okozott kár nagyobb, mint az állami jövedék-, és adóbevételek.

A magyar népesség, amint azt a nemzetközi alkohol-statisztikák jelzik jelenleg nem mértékletes, a növekvő kábítószer-fogyasztás, a növekvő luxus-fogyasztás pedig a 90-es években a helyzet rosszabbodását jelzi.

A takarékoság

mértéke, a közösség egészének takarékosága, takarékosabbá vagy kevésbé takarékosává válása statisztikailag monetáris és természetbeni mértékegységekben is jól mérhető. A lakossági és közületi megtakarításokat a nemzetgazdasági elszámolások elkészítése során is figyelemmel kísérik. A takarékoság, mint nemzeti vagy népesség-erény vizsgálatánál azonban nem indulhatunk ki a megtakarítások összegéből, hiszen az nagyrészt a „felső tízezer” megtakarításaiból áll, a népesség nagy részének egyszerűen nincs módja arra, hogy takarékoskodjon, nincs miből. A meglévő adatoknak a cél elérését vagy inkább megközelítését lehetővé tevő feldolgozására lenne szükség.

A takarékoskodás nemzetgazdasági hatásai is jól mérhetőek, azonban nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A lakossági és közületi takarékoskodás mindenesetre megnyitja az utat a hazai befektetések és a magyar tőke kivitel előtt. A tőkebehozatal csökkenésével csökken a tőke kamatainak repatriálása. A szocializmus évei alatti, egészen a Bokros csomagig fennmaradó negatív reálkamat, a létminimum alatti jövedelmek, a népesség tömegeinek évtizedes nyomora körülményei között mást és másképp kell mérni, mint konszolidálódott polgári társadalmakban.

A hazaszeretet

érzése, a briteknek az az erénye, hogy ez az érzés élt bennük, a II. világháborúban képessé tette őket arra, hogy a háborút végignélkülözve, fegyelmezetten elviselve és vállalva az áldozatokat, végül győztesként jöhessenek ki ezekből az évekből. Mérése a többiekénél még nehezebb, hiszen a ma emberének kevés a lehetősége arra, hogy hazaszeretete tetteiben is megnyilvánuljon, az nem tud artikulálódni, manifesztálódni és így önmagát erősíteni. A hangadó média többsége számára még mindig tabu vagy még inkább vörös posztó.

A nemzetszeretet

mérése a hazaszereteténél is fogósabb.

A hagyománytisztelet

ezzel szemben számos módon, többek között az épített környezet megőrzésével, a bontások, átalakítások számával, a múzeumlátogatások számával, az utónevek adásával, könyvkiadási adatokkal, a klasszikusok vásárlásával és olvasottságával, könyvtári kölcsönzésével, a falusi turizmus adataival, a hagyományörző szervezetek és programok és résztvevőik számával lenne mérhető. A hagyománytisztelet nemzetgazdasági kihatásai a gazdaság, az áruforgalom szerkezetében, a hazai termékek és a hungarikumok fogyasztásában, a magánépítési tevékenység összetételében és számos más jelenségben lennének nyomonkövethetők.

A tudásszomj

első közelítésben a tanulásra fordított idővel mérhető, természetesen itt is figyelembe véve az életkort és más tényezőket. A tudásszomj többnyire tudáshoz vezet. Nemzetgazdasági szempontból azonban nem mindegy, hogy minek a tudásához. Van kamatoztatható, tőkeként viselkedő tudás és nem kamatoztatható, értéktárgy, vagy akár negatív hozadékú, veszélyes hulladékként viselkedő káros tudás is. Az amerikai celebek tevékenységének részletekbe menő ismerete aligha olyan tudás, amely az átlagos magyar ifjú vagy idősebb népesség körében kamatoztatható lenne. A tanulás nemzetgazdasági hatásai is nehezen mérhetőek. Módszertani akadályt képez, hogy nincsenek meg a legalapvetőbb longitudinális képzettség/beosztás/életkereset adatok sem. A magyarországi munkaerőpiacon ugyan a szellemi foglalkozásúak átlagbére a fizikaiakéhoz viszonyítva folyamatosan nő, azonban a pedagógusok, orvosok, köztisztviselők százezreinek bruttó nyolcvan-százezer forint körül mozgó bére arra mutat, hogy ugyanaz a nemzetközi viszonyrendszer, amely megakadályozza, hogy a magyar munkás azonos munkáért azonos bért kapjon, mint a „gazdagabb” országokban, ezen a téren még komolyabb problémát okoz. A valódi tudás iránti szomj makrogazdasági kihatásait nem vizsgálják.

A rendszeretet

A rendszeretet újabban az erények között sokak felsorolásában nem is szerepel – a germános rend ellen keltett hangulat oda vezetett, hogy számos iskolában nem is nevelik rendre, rendszerességre és módszerességre a diákokat. Rend nélkül együttműködésre épülő, gépeket alkalmazó társadalom nem épülhet be a nemzetközi – világrendbe. Rend sok helyen van vagy inkább rendnek kellene lennie modern társadalmunkban:

- Rend a lakóhelyeken

A vandalizmus, graffiti, a szemét jelenlétét a turizmussal foglalkozó szakmai kiadványok mindenütt említik, a turisztikai célpontokat eszerint rangsorolják. Az alkalmazott módszer az értékelők szubjektív becslése, összehasonlítása. Nagyvárosok közművállalatainál valószínűleg vannak adatok az utcák és a járdák seprésének gyakoriságáról, egyes nagyvárosokban talán hatósági előírások is, azokat talán ott – mint Budapesten régen - ellenőrzik is. Az ellenőrzésekről statisztika készül. A falrongálás, rongálás, vonatfestésről ma már bejelentés, jegyzőkönyv sem készül – bocsánatos bűn, sőt erény lett.

- Rend a közlekedésben

Ismeretes, hogy a MÁV vonatai közül soknál annak ellenére menetrendszerű a késés, hogy a vontatási teljesítmény jelentősen javult, és a szállított áruk és utasok száma jelentősen

csökkent. Ugyanakkor a helyzet jobb, mint például a jugoszláv autóbusz közlekedésben, ahol a helyzet kaotikus, a buszok vagy jönnek, vagy nem. A közlekedés rendjéről adatot szolgáltat a bűnügyi és szabálysértési statisztika is.

- Rend a földeken

A szántóföldek rendeltetésszerű használata, rendben tartása a földrendészet egyik alapkérdése. A megműveletlenül és gondozatlanul hagyott földterület mennyiségéről a statisztikai szolgálat és a földművelésügyi szolgálat biztosít adatokat. Illegális hulladéklerakók és szemét a földeken és erdőkben.

- Rend a közigazgatásban:

A közigazgatás rendjét vagy rendetlenségét többek között a szervezeti, hatásköri felépítés, az ügyintézési, ügyforgalmi statisztika, a határidők, a fellebbezések, bírósági felülvizsgálati ügyek száma mutatja.

- Rend a munkahelyeken

A munkahelyi rend hiányát a munkaügyi viták szám és jellege, bizonyos minőségi viták és panaszok száma mutatja.

- Rend a gazdálkodásban

Ezen a téren számos lehetőség nyílik a mérésre.

- Rend a közterületeken

- Rend az otthonokban

A cigánytelepek azonnal szembeötlő sajátossága, hogy az itt élőknek nem igényük, hogy lakókörnyezetüket, életük színterét rendben tartsák. Ezeken a helyeken, falvakban, nem lehetne akadálya annak, hogy kultúrnövények beültetésével, tereprendezéssel a telepet saját munkájukkal, pénz nélkül, vagy minimális ráfordítással rendezzék,

- Rend a fejekben

A nemzet nem elhanyagolható része alapfogalmait, és alapértékeit külföldi iskolákban sajátítja el és konszolidálja. Az itthoni alap-, és középfokú iskolákban tanítottakat jórészt az iskola határozza meg. A liberális nézetek szerint az állami oktatási intézményeknek nem kell törekedniük arra, hogy a népesség tudása a legfontosabb alapfogalmakról és tényekről minél homogénebb legyen, a fogalmak tartalmáról és a legfontosabb tényekről, egy minimumkörrel az embereknek azonos lexikális ismeretei legyenek és legyen azokról egy egységes közvélekedés. Miután a közbeszédből számos fontos téma kiszorult, és megkezdődött a nyelvvelés elleni harc, nem ritka a hajmeresztő fogalomzavar, a köz dolgai iránti érdeklődés öngyilkos visszautasítása és a fejekben uralkodó általános zavar.

Az áldozatkészség

mérésére számos mutatószám kínálkozik. Áldozatot önmagáért, vagy másokért hozhatunk. Áldozatot hoznak az önkéntes véradók, idejük feláldozásával a karitatív tevékenységekben résztvevők. A véradások száma, a karitatív tevékenységben résztvevők száma, az e célra befolyó adományok összege alkalmas rész-mutatók. Ilyen mutató – negatív értelemben - a cserbenhagyásos gázolások száma is.

Az állhatatosság

Életünk során kisebb nagyobb vállalkozásokba kezdünk. Ezek egyike a gazdasági, egyéni vállalkozás. Ilyen vállalkozás a szakma, hivatás, sport, szabadidő-kedvtelés (hobby) gyakorlása, egyesületi tevékenység, a házasság, lakásépítés. Ezek tartóssága természetesen nem, esetleg nem is elsősorban kizárólag állhatatosságunk eredménye. Megfontolásokkal azonban ezeknek a jelenségeknek a megfigyeléséből alighanem kidolgozható olyan statisztikai rendszer, amely alkalmas mindezek alapján állhatatosságunk társadalmi szintjének

mérésére. Ismeretes például, hogy a hazai klubrendszerű értékesítési formákban (pl. Magyar Könyvklub, Reader's Digest) a tagmegtartási ráta a Nyugat-Európában mértnél jóval alacsonyabb. A válási arányszámok egyre kedvezőtlenebbül alakulnak. Itt is az a kérdés, hogy ezeket és más szóba jöhető mérőszámokat más tényezők mennyiben és mennyire befolyásolják, hogyan lehet kiszűrni ezek hatását.

Az alkotókedv

az öntevékenységekben mérhető, az ezzel foglalkozó non-profit szervezetekben, az alkotások számában.

A vállalkozókészség

A vállalkozókészség lehetséges mérőszámai között nem elégedhetünk meg az új vállalkozások alapítására vonatkozóakkal, hiszen vállalkozókészség kell egyes fontos emberi döntésekhez is, új szakma elsajátításához, új helyre történő átköltözéshez, külföldi munkavállaláshoz.

Kedves olvasó, kinek lesz kedve folytatni erőnyeink számbavételét, összehasonlítását? Ki szeretne elgondolkodni azon, miképpen lehetne, kellene magunkat, alakulásunkat nem más, hanem saját erőnyességünk szempontjából megvizsgálni?

Hiszen a mindenkori hatalom kiszolgáltatására felesküdtött materiális és pénzszemléletű statisztikusoktól és statisztikai intézményektől aligha várható az, hogy egy ilyen rendszer létrehozásán gondolkodjanak. Előttük amúgy is ott állnak azok a feladatok, amelyeket Brüsszel, a hazai multik vagy pártok, vagy a nagy mainstream gondolkodók társadalmi-gazdasági modelljei előírnak.

Hátha nem, vagy nem csak a hagyományos „termelési tényezők” vagy „termelési adottságok” azok, amelyek egy ország, egy nemzet felemelkedéséhez vagy elbukásához vezetnek? Hiszen mi vezetett Róma felemelkedéséhez és lesüllyedéséhez? Mi a gorbacsovi Oroszország aztán Kína lesüllyedéséhez és felemelkedéséhez? Miért futnak be a protestáns és a katolikus nyugat-európai valamint a kelet-európai és ortodox országok más pályát? Hogyan lehetett, hogy Trianon után a megcsönkített és láncrevert ország felmelkedett, 1990 után viszont Magyarország nagy szabadságában lehanyatlott?

Az a kérdés, hogy vannak-e olyan vérbeli statisztikusok, akik hajlandóak lennének elgondolkodni, a gondolkodást elkezdni, sőt olyanok, akik aztán ezt a nagy munkát felvállalnák. És aztán az, hogy vannak-e olyanok, akik e munkát fenntartani képesek. Egy liberális állam szabadon hagyja, hogy népessége egyéenkénti szabad tudatlanságából akár felszámolja az országot. Egy nemzetépítő állam intézkedéseire olyan adatokra van szükség, amelyek alapján egy sikeres ország szervezhető.

